

Årgång 40

MAGASINET

MEDLEMSTIDNING FÖR PAPPERS AVD 68

NR. 4 2022

**Vykortet
Skottland**

Ordförande har ordet

Vi arbetare är de som skapar vinst!

Krönika

**Tillsammans fungerar vi som en
modell för andra!**

Avtalsförhandlingar

Snart ska vi genom avtalsrörelsens nålsöga. Många företagsledare uppmanar oss fackliga till återhållsamhet. Samtidigt tjänar de själva in miljarder åt aktieägarna

och räknar med en saftig belöning långt över nivån som de vill unna oss vanliga arbetare. Är inte det en moralfråga av högsta grad? Hur långt kan egoismen och girigheten sträcka sig utan att arbetsgivaren tappar ansiktet?

Det är vi arbetare som skapar denna vinst – och vi uppmanas att vara återhållsamma!? Ska det verkligen vara så? Svaret på den frågan vet ni redan. Det känner ni djupt inne i hjärtat.

Vi är glada att vår bransch går bra och att företagen i den tjänar bra med pengar. Att aktieägarna får utdelning för sitt avsatta kapital ger så klart mer stabilitet och mindre förändring av organisationen på arbetsplatsen. Går det dåligt för företaget blir det neddragningar som drabbar oss mer än ägarna. Men är det verkligen rätt att vi ska betala priset både när det går dåligt och när det går bra genom att avstå från löneökning i goda tider när aktieutdelningarna ökar? För hundra år sedan skulle man inte ha ställt den frågan. Då visste man vad kapitalets furste skulle svara. På den tiden var det helt legitimt att utnyttja människor på ett omänskligt sätt. Men idag, mina vänner, idag är det oacceptabelt!

Idag vill vi som skapar vinsten bli behandlade med respekt och tacksamhet. Väldigt ofta beslutar företagsstyrelserna att premiera personer i ledande ställning oavsett deras prestation. Det gör de för att stimulera dem att stanna kvar i företaget och förhoppningsvis prestera mer framöver. Vi är inte emot detta – alla kompetenser behövs! Men varför värdesätts inte vår kompetens och prestation lika mycket? För övrigt är vi redan återhållsamma då vi till skillnad från vissa företagsledare inte kräver extra belöning när företaget går dåligt. Både vi och ledningen är lika värda en bonus när företaget gör extra bra vinst.

Men tillbaka till avtalsrörelsen. Undrar vad de skulle säga på ICA och COOP om vi skulle be dem vara återhållsamma med prissättningen på maten? Eller om vi skulle ringa till Vattenfalls VD och be henne vara återhållsam så att vi klarar att värma våra hem när vintern kommer. Skulle

"Vi arbetare är de som skapar vinst och vi uppmanas idag att vara återhållsamma!? Ska det verkligen vara så?"

de göra det? Svaret är nej och just därför ska inte heller vi vara återhållsamma nu. Fast inte heller vara giriga. Det vi arbetare kräver kommer att vara rimligt eftersom vanan att ta hand om arbetsplatsen sitter i ryggraden och vårt DNA. Men kommer de andra grupperna på arbetsplatsen att göra samma sak? Kommer de som leder våra företag och tjänstemän göra som vi? Hoppas de inte gör som under 70- och 80-talet när de satte inflationstakten som lönekrav. Det skulle vara förödande för oss alla. Vid sådana krav kommer kronan att devalveras, räntorna höjas, den svenska exportindustrin tappa marknadsandelar och tillväxten halta. Även om vi arbetare skulle få höga lönelöft kommer det knappast att bli mer pengar i plånboken.

Nej mina vänner, vi ska inte sätta kraven efter vad Industriarbetsgivarna önskar! Våra krav ska vara rimliga! De ska hjälpa våra familjer behålla den köpkraft som vårdar tillväxten utan att äventyra våra jobb och arbetsplatsens överlevnad. Inget annat är rimligt!

Vi hoppas på att samordning inom LO håller. LO:s enighet är nyckeln till framgångsrika avtalsförhandlingar. Då kanske får vi ett avtal utan att behöva stoppa arbetet på våra arbetsplatser. Det är aldrig något självändamål, men det enda verktyg vi har som kan hjälpa oss att nå det vi är värda om arbetsgivarna kommer med skambud. Ett oenligt LO skulle försvaga våra chanser att lyckas.

Julen börjar nu närma sig och för många är julen en av de mest stressiga perioderna på året. Julklappar ska inhandlas, granen sättas upp, maten tillagas och samtidigt ska man ha tid för nära och kära. Julen är kontrasternas tid. Mörkret möter ljuset, kylan möter värmen och stressen möter lugnet. Jag hoppas att ni alla får uppleva och njuta av allt detta och att ni alla hittar en lugn stund för er själva och lyckas att ladda upp batteriet. Det är ni alla värda. Jag önskar er en magisk god jul!

Aleksandar

Hejhej medlemmar i Hallsta. Mitt namn är Pauline och är 44 år. Jag föddes i bilstaden Trollhättan. Jag jobbar med studieadministration och hanterar även dataskyddsfrågor på förbundskontoret.

Dataskyddsfrågor kanske låter lite torrt och svårt men har på senare tid kommit att bli än mer viktigare i vårt digitaliserade och snabba samhälle vi lever i. Bakgrunden till det heter GDPR och är ett beslut på EU-nivå. Kort innebär det, att alla individer som t.ex. organiserar sig i ett fackförbund är av yttersta vikt att VI skyddar och värnar om era personuppgifter så att dom inte hamnar i orätta händer, utnyttjas eller används utan ert godkännande.

Sedan jag började jobba på Pappers 2017 har utvecklingen gått snabbt. Nya system, nya rutiner och nya kollegor. När det kommer till att anmäla sig till kurs har det gått från brev, fax till digital anmälan. Supersnabbt. Det underlättar för mig – ett sätt att anmäla sig till kurs och konferens.

Jag har tidigare jobbat inom restaurangbranschen och varit medlem i Hotell och Restaurangfacket i Göteborg, och det var så jag halkade in i fackföreningsrörelsen. Ett sommarjobb där. Det var inte riktigt meningen, Jag skulle bara ha koll på medlemskapet i a-kassan och facket i det fallet jag skulle bli arbetslös. Men frågade om dom inte

behövde någon som täckte upp under sommarsemestern. Så började det och så har det fortsatt. Jag som skulle jobba med reklam,

Men med en påbörjad nedmontering av a-kassan och facket resulterade i att Hotell och restaurangfackets medlemmar flydde och 2011 såg det riktigt illa ut. Jag blev tillfrågad att börja jobba på LO-distriktet i Västsverige och där arbetade jag med LO-Folksams utbildningar inom försäkringar och utveckling av LOs egna medlemssystem till 2013. Jag träffade, genom mina jobbresor till LO-borgen i Stockholm pappan till mitt barn och bestämde mig därför att säga upp mig och flytta till Stockholm. Jag fick en projektanställning på LO för att slutföra implementeringen av det nya medlemssystemet och utbilda mina kollegor på de olika LO-distrikten. Riktigt roligt var det. Och det gick bra - utan 5 poäng pedagogik.

Ja så varför bryta en trend - nästa jobb blev GS-fackets förbunds kontor mellan 2014 -2017.Där jobbade jag med att administrera studier med. Dom arbetar lite annorlunda med det än vad vi gör på Pappers. Under 2016 blev jag gravid. Jag tog lite föräldraledighet. Ledighet passar inte riktigt mig – men då, en eftermiddag i mars 2017 fick jag ett samtal av en tidigare kollega, P-A Pettersson. Vi jobbade ihop på Hotell och restaurangfacket. Han frågade: "Söker du jobb? Jag:" Njae, vaddå?" Sanningen var att jag var sjukt understimulerad och ville mer än vad jag fick på GS. Jag hade varit på några olika intervjuer för nytt jobb. Det blev bl.a. några intervjuvändor med P-A Pettersson, Matts Jutterström, Mikael Lilja och Henry Heiniö - sen bestämde jag mig och Pappers bestämde sig för mig. Pappers får det bli och här är jag fortfarande.

Man kan säga att jag har svart bälte i administration. Å vad hade Pappers varit utan oss administratörer? Jag drivs av att göra saker lättare, bättre och känner mig mycket stolt över att jobba på Pappers tillsammans med mina kollegor. Där vi var och en – som en eker i ett hjul, hjälper Pappers medlemmar och får det att rulla framåt.

Som en viss äldre man beskrev mig; Yrvädret från Trollhättan med inbyggd motor – så jobbar jag! Kom och säg hej – om ni kommer till kongressen.

Pauline Hylander

Arbetsmiljörådet

Arbetsmiljörådet träffades i ett möte där man bland annat diskuterade skadeorsaker med högst riskvärde. Bedömningen är att de som förekommer på vår arbetsplats är:

- Kontakt med skadligt ämne
- Fall i samma nivå (snubbla, halka)
- Ohälsosam arbetsbelastning
- Hjälpmedel saknas / används ej

Det bestämdes på mötet att rådet kommer att prioritera just de frågorna under nästa år. Målet är att den typen av skador minskar med hjälp av konkreta förebyggande åtgärder.

Besök Sandvik Gimo

Den 18 oktober besökte huvudskyddsombuden, arbetsmiljöingenjören och brandskyddstekniker Sandvik i Gimo. Målet har helt enkelt varit erfarenhetsutbyte. På företaget jobbar 1300 anställda. Andelen kvinnor är 22%. Deras skyddsorganisation är bemannad med ca 50 skyddsombud. Det märktes snabbt att Sandvik jobbar mycket med "health and safety". Åtta personer jobbar systematiskt med just den frågan och sex av dem är arbetsmiljöingenjörer. Desutom har Sandvik en central enhet som jobbar med hälsa och säkerhet.

Det var slående att deras skyddsorganisation jobbar mycket med proaktivt arbete.

När det gäller arbetsskador kom det fram att mest förekommande skadeorsaker är skärskador och fall i samma nivå. Det kom fram även att de har genomfört grovriskanalyser på alla 80 avdelningar.

De hade ett dödsolycksfall på fabriken år 2020. Sandvik vet inte exakt vad som hände vid olyckstillfället (två dog när de skulle göra underhållsjobb i en vätgastank). Man har genomfört ett antal åtgärder för att minska riskerna. Vi fick information om att man har jobbat mycket med att ta fram rutiner för säkra avställningar.

En bra rutin är att Sandvik gör genomgång av instruktioner med anställda.

Deras personal på processområdet har fått personburna gasmätare.

Företaget håller på att införa arbetstillstånd för arbete med hög risk. t.ex. arbete på höjd, i slutna utrymmen och explosiv miljö.

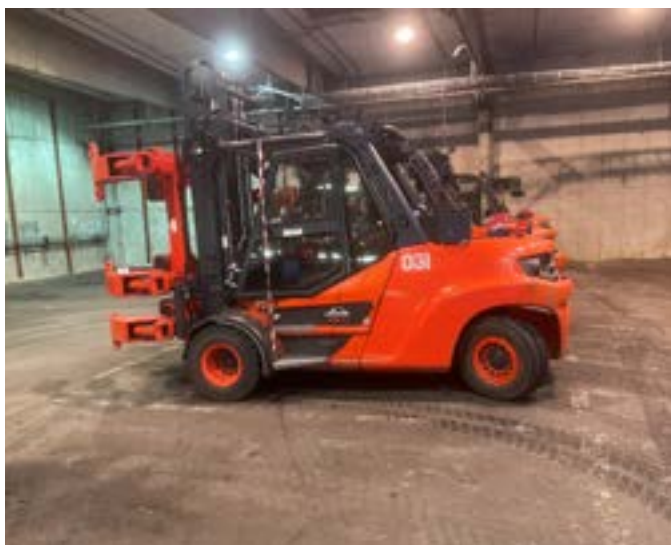
Skyddsombudens dag

Den 26 oktober genomförde vi vår planerade skyddsombudsträff. Passande samma dag firade hela Sverige skyddsombudsdagen. På mötet närvarade Mikael Wahlgren från Hallstas ledningsgrupp. Han informerade närvarande SO om det aktuella läget på bruket.

På mötet diskuterade vi olika arbetsmiljöfrågor.

Företaget bjöd på kaffe och tårta.

Riskbedömning

Under november gjordes riskbedömning av truckkörning (rulluppställare och framkörning till Mafiflak/utlastning lastbil). Riskbedömningsmetoden som användes då var RAMP (Risk Assessment and Management tool for manual handling Proactively). En slutsats kom vi fram till:

- När truckförare backar intar de arbetställningar som medför risker.

Vi ska gå vidare och titta på lämpliga åtgärder för att minska risken.

Lars-Åke Gardehed
AHSO

Kan oregelbundet arbete utlösa diabetes eller förvärra sjukdomen för dem som redan är drabbade?

Det korta svaret är gällande risker att få diabetes vid skiftarbete är ja.

I Europa arbetar omkring 17 procent i skift. Antalet personer som arbetar skift och har diabetes uppskattas till 150 000 bara i Sverige och ju fler år med skiftarbete, desto större risk att drabbas av typ 2-diabetes. Detta vet man från olika studier. För dem som har jobbat längst ökar risken med så mycket som 60 procent.

Enligt forskarna finns det flera möjliga biologiska förklaringar till detta. Det kan ha att göra med att skiftarbete påverkar det endokrina systemet, sömn, aptitreglering, övervikt och beteende-förändringar, t.ex minskad fysisk aktivitet.

En annan utmaning är att personer som redan har diabetes ofta får klara riktlinjer kring hur de ska sköta sin sjukdom, men inte hur de ska klara sitt skiftarbete på bästa sätt.

När det gäller kombinationen skiftarbete och ett hårt fysiskt arbete, som till exempel inom delar av pappersindustrin, finns det dock fortfarande tyvärr för lite kunskap om hur det påverkar sjukdomen långsiktigt.

Dygnsrytmen blir störd vid skiftarbete och som diabetiker blir det också svårare att kontrollera sina mattider. Därför är det viktigt att försöka minimera riskerna.

Om du har diabetes så tänk på att ta pauser i arbetet och kontrollera blodsockret. Du bör också ha möjlighet att förvara mat och dryck nära din arbetsstation. En annan viktig aspekt är att informera medarbetare så att du kan få hjälp om det skulle behövas.

Det handlar också om att sträva efter en regelbunden livsstil som minskar problemen, att inte röka, att vara fysiskt aktiv och hålla vikten, inte stressa och att lära känna de egna varningssignalerna för lågt blodsocker.

Forskarnas slutsats är att det också krävs åtgärder för att förhindra diabetes vid skiftarbete genom att uppmuntra till en mer hälsosam livsstil, viktkontroll och hälsokontroller som gör det möjligt att upptäcka diabetes i ett tidigt skede.

Din vanliga hälsokontroll var tredje år är ett utmärkt tillfälle att stämma av ev. risker och få information som kan hjälpa just dig.

Var även i övrigt uppmärksam gällande dig själv och dina medarbetare – på så sätt undviker vi tillsammans onödiga risker.

Företagshälsovården

"Det går inte att avstå från att vara politisk i ett samhälle där till och med skrattet är en politisk markering"

Moralpolisen i Teheran

På sommaren 2021 ser jag OS-sändningarna från Tokyo. Jag klär mig i gult och blått när fotbollslandslaget gör en heroisk turnering och sitter klistrad framför teven när de tar silver efter att finalen avgjorts genom straffsparkar. Jag ser diskuskastarna ta både guld och silver, skrattar när Armand Duplantis överlägset glider över sex meter och biter på naglarna när Peder Fredricson, Malin Baryard-Johnsson och Henrik von Eckermann rider hem ett guld i hästhoppningen.

Men OS var en ljuspunkt även på andra sätt. Under tävlingarna i Tokyo följde jag den iranska taekwondostjärnan Kimia Alizadeh. Hon hade varit med redan i OS 2016, där hon tagit brons. Några år senare tröttnade hon på slöjtvånget och kvinnoförtrycket i Iran och flydde från sitt hemland. Nu deltog hon i OS för det olympiska flyktinglaget och tog sig även den här gången till bronsmatch.

Jag såg matcher med judostjärnan Saeid Mollaei, som hoppat av efter att han, liksom alla andra iranska idrottare, förbjudits att tävla mot israeler. Han började tävla för Mongoliet och tog en silvermedalj i OS 2021. Jag såg 100-meterslöparen Farzaneh Fasihi, som fortfarande tävlade för Iran, som tagit sig igenom alla kvinnofientliga hinder ända till OS och som självklart censureras i statstelevisionen, trots att hon sprang i slöja. Hon lyfte sin knyt-näve. Hon hade nagellack. I de iranska färgerna.

Samma kväll såg jag bilder från Iran, det pågick protester i många städer. Modiga kvinnor trotsade kvinnoförtrycket. Folk protesterade mot miljöförstörelsen och vattenbristen. Ungdomar skrek slagord för frihet. Alla möttes de av säkerhetsstyrkors våld.

Jag fick en klump i magen samtidigt som jag förflyttades trettiofem år tillbaka i tiden. Jag är sju år och ska börja på taekwondo. Mamma ska följa med till min första träning i Shahriyars enda idrottshall. Vid porten till idrottshallen kliver en man fram och vänder sig till min mamma. Han säger att kvinnor inte äger tillträde till idrottshallen. Jag tittar på min mamma. Jag ser ilska och frustration i hennes blick. Ingen rädsla. Vi kommer överens om att jag ska gå in själv. Jag vänder mig om och tittar på henne när jag går in. Hon nickar och får fram ett leende.

Några månader senare är vi i Teheran och ska gå på fest. I bilen sitter jag, mina föräldrar och två kvinnliga släktingar i tonåren. Vi blir stoppade av islamistiska moralpoliserna, som inrättades efter revolutionen med långtgående befogenheter att kränka människors privatliv för att ”upprätthålla den islamiska lagen” och sedligheten. De åkte runt i grönvita bilar av märket Nissan Patrol och slog ned på allt som avvek från det ”nya normala”. Alla som inte följde de strikta klädkoderna straffades. Ute på gatorna stoppades bilar med ungdomar i. De tvingades att kliva ur och blev inspekterade.

I det offentliga rummet var det förbjudet att fysiskt beröra någon från det motsatta könet. Att en pojke och en flicka skulle gå hand i hand på stan var helt otänkbart. De ska nu genomföra sina sedvanliga kontroller. De letar efter kassetband med musik, alkohol och videoband, några av många saker som är strikt förbjudna sedan islamisternas maktövertagande några år tidigare. De ska kontrollera att kvinnorna i bilen har korrekt klädsel – slöjan måste täcka hela håret, smink beivras. Det gäller också nagellack. Jag minns rädslan i bilen. Vi klarade oss den gången. Men känslan av förnedring dröjer sig kvar än i dag.

Även musik var förbjudet i den ”nya” Iran. Men inte all musik. Alla mina minnen från barndomens iranska städer präglas av den religiösa sorgemusik som hela tiden pumpades ut genom högtalare på gator och torg. Inte minst i huvudstaden Teheran och vid turistorterna hade människor under decennierna tidigare vant sig vid en sekulär och modern livsstil.

Till och med att skratta för högt var förenat med fara. Alltför stora glädjeyttringar offentligt betraktades som ett brott mot de nya lagarna och kunde leda till att du arresterades. En gång under 1980-talet gjorde vi en resa till en av badorterna vid Kaspiska havet. Mamma och pappa hade besökt den ofta innan revolutionen. De brukade bo på Hyatt, ett gigantiskt vitt hotell med en stor pool, casinon, barer, en fantastisk strand och ett myller av människor. De har beskrivit festerna på stranden, som kunde pågå till långt in på nätterna. Nu var det något helt annat. De nya moralreglerna hade slagit igenom på allvar. Baren hade förvandlats till en propagandautställning. Poolen gick inte längre att använda.

Badstränderna var strikt könsuppdelade och massiva tygstycken skilde männens och kvinnornas stränder åt. Människor var fortfarande ute på gatorna, men glädjen var borta. Kvinnor fick inte skratta offentligt. De få turister som ändå rest dit satt med allvarsamma miner på res-

taurangerierna och talade tyst med varandra. En kväll var vi ute och promenerade. Mamma och min moster pratade och skrattade, som de alltid gjort när de var tillsammans.

Plötsligt kom en man från moralpoliserna fram till dem: ”Varför är ni så glada?”, frågade han aggressivt. Man kan väl säga att det lade en viss sordin på den goda stämningen och vi föll in i samma molokna tystnad som de flesta andra runtomkring oss.

Det finns många aspekter av den iranska regimen jag aldrig förstått mig på, men frågan är om inte detta är den mest obegripliga. Vad har den emot glädje? Jag inser att det kan finnas avlägsna religiösa förklaringar, men varför ett helt samhällssystem ska inrättas för att motarbeta glädje är svårare att förstå.

I sin ambition att genom statsapparaten kontrollera varje aspekt av människors liv gjorde regimen alla medborgare till politiska varelser. Det var förstås inte avsikten, och det var inget medborgarna hade önskat. Men det går inte avstå ifrån att vara politisk i ett samhälle där till och med skrattet är en politisk markering.”

Ardalan Shekarabi

Socialdemokratisk politiker och författare

Mahsa Amini - kvinna som dog under oklara omständigheter då hon gripits av Irans så kallade moralpolis. Hon var på besök hos släktingar i Teheran när hon greps av moralpoliserna den 14 september. Rubriceringen var brott mot islams klädkod, i detta fall efter att det påstås att hon inte ska ha burit huvudduk; hijab, på ett korrekt sätt. Enligt vittnesmål släpades Amini in i en bil, där hon misshandlades svårt. Hon hamnade i koma och avled på sjukhus två dagar senare. Händelsen har föranlett omfattande demonstrationer i Iran där kvinnor klipper av sitt hår och bränner sina slöjor. Omfattande demonstrationer för att visa stöd till Amini och de iranska protesterna har genomförts internationellt.

Upp till bevis för LO-samordningen

Efter mycket om och men beslutade sig LOs högsta beslutande organ mellan kongresserna, representantskapet, att rekommendera LO-förbunden att ansluta sig till en modell för samordning. En tid därefter tog en nästan enhällig LO-styrelse, bara Transport röstade nej, beslut om de siffror som själva modellen bygger på. Respektive LO-förbund ska i början av december lämna besked om förbundet ansluter sig till samordningen eller inte.

Vad innebär då LO-samordningen? Samordningen innebär ett lönekrav som uppgår till 4,4 procent samt att arbetstagare med en lägre månadslön än 27 100 kr ska bidra till lönepotten som om de hade en månadslön om 27 100 kr. Procentuellt bidrar därmed arbetstagare med månadslöner under denna nivå med mer i procent och tanken är att avtalsområden med många under denna nivå i procent ska få ut något mer än andra avtalsområden. Detta är utifrån mitt perspektiv en korrekt prioritering då det är de med lägst marginaler som har det tuffast i dessa dyrtider. På avtalsområden med en centralt reglerad minimilön ges även möjlighet inom LO-samordningen att satsa särskilt på denna. Som bekant har vi ingen centralt reglerad minimilön på Pappers avtalsområde då lönerna anges i respektive lokalavtal.

Många tänker säkert att lönekravet borde ha varit högre. Om lönerna skulle sättas utifrån lönsamheten inom massa- och pappersindustrin är svaret definitivt ja, men så har lönerna i Sverige inte bestämts på väldigt länge. Fackföreringsrörelsens idé bygger på att det finns ett nationellt löneutrymme som samtliga branscher får förhålla sig till. På sådant sätt kan vi dela med oss av välståndet och även säkerställa att branscher som inte tål lite högre löner avvecklas och ersätts av mer lönsamma.

När löneutrymmet bestäms utgår man i regel från en rad olika faktorer. Lite kortfattat kan sägas att hänsyn tas till produktivitetsutvecklingen (hur mycket mer vi producerar per arbetstimme), Riksbankens inflationsmål på 2 procent, vinsterna i näringslivet samt löneutvecklingen i

våra största konkurrentländer. Med hänsyn taget till alla dessa faktorer kunde nästan alla förbund enas om ett krav uppgående till 4,4 procent. Att Sverige just nu har hög inflation är inget man tar hänsyn till utan det är i första hand politikens ansvar att mildra effekterna för hushållen i dessa delar. Om lönekraven skulle spela en sådan roll är risken att vi jagar inflationen med allt högre löneökningar som i sin tur föder ännu högre inflation. Det är bland annat därför som LO ställt krav på regeringen inför den kommande krisvintern.

Vilket vägval som Pappers tar bestäms ytterst av förbundsstyrelsen efter rekommendation från förbundsmötet. LO-samordningen handlar om att finna en väg framåt tillsammans och att vi tillsammans ska kunna stötta de LO-medlemmar som har det särskilt tufft. En förutsättning är att LO-samordningen nu levererar och att vi tillsammans förhindrar att de förbund som har det tufft får avstå villkor för att nå upp till en godtagbar löneökning. Lyckas vi inte denna gång finns det en risk för att nuvarande modell för lönebildning inte överlever. Oavsett händelseutveckling är det min bedömning att Pappers som ett medlemsnära förbund med hög organisationsgrad står väl rustat för framtiden.

Robert Sjunnebo
förhandlingschef

Trygga ditt sparande, spara lokalt!

Även i oroliga tider är det viktigt med sparande. Oavsett om det är buffertsparande eller sparande till en dröm finns många alternativ med bra ränta hos oss.

Varmt välkommen att boka möte på en tid som passar dig – även utöver våra öppettider. Vi möts på kontoret, digitalt eller via telefon.

Vi har öppet

måndag - fredag 10.00 - 12.00
torsdag även 16.00 - 18.00

hallstavik@roslagenssparbank.se
0176 - 770 00, roslagenssparbank.se

Angelica och Anna

Tillsammans fungerar vi som en modell för andra

För första gången under min tjugoåriga karriär inom Pappersförbundet i Finland blev jag ombedd av Pappers fackavdelning i Sverige att skriva en kolumn i er tidning. Vårt samarbete och våra kontakter med Pappers har långa traditioner och jag är således glad över att ha fått denna begäran från er avdelning.

Pappersförbundet har ett år av förändring bakom sig. Finlands skogsindustri övergick till företagsspecifika avtal efter att Skogsindustrin rf., Pappersförbundets tidigare motpart i förhandlingarna om kollektivavtalet, kallt meddelade att det inte längre ingår kollektivavtal, punkt och slut. På så sätt blev Pappersförbundet representant för medlemmarna i de företagsspecifika förhandlingarna. Under 2022 har vi arbetat enligt de nya företagsspecifika villkoren.

Förhandlingarna började på allvar i augusti 2021 och avslutades i april 2022. På nio månader förhandlade Pappersförbundet om arbetsvillkoren med 26 företag. Det var ett drygt arbete för Pappersförbundets intressebevakningsteam bestående av 8 personer, eftersom teamet träffade representanter för varje företag separat.

Situationen var också ny för företagen, eftersom förhandlingarna om arbetsvillkoren hittills sköts av Skogsindustrin rf. Inställningen till de företagsspecifika avtalen har också varierat, eftersom företagen har mycket olika sakkunskap om arbetsvillkoren.

Förhandlingarna byggde på det senaste och 50:e kollektivavtalet inom pappersindustrin. Största delen av dess struktur bevarades också i de företagsspecifika avtalen.

Den nya avtalsmodellen innebar i vilket fall som helst ett avslut på en lång tradition i Finland och på allmänt bindande kollektivavtal inom pappersindustrin. Med allmänt

bindande kollektivavtal avses det kollektivavtal som alla arbetsgivare inom branschen ska följa såsom miniminivå i sina anställningar.

Inom pappersförädlingsbranschen tillämpas fortfarande ett allmänt bindande avtal, då kollektivavtalet mellan Pappersförbundet och kartong- och pappersförädlingsförbundet Pahvin- ja paperinjalostajat Jalo ry omfattar cirka 30 företag. Därtill har Pappersförbundet förhandlat fram tre företagsspecifika avtal för pappersförädlingsbranschen.

Vi visste på förhand att de företagsspecifika förhandlingarna skulle bli svåra i ett bolag: Att nå ett avtal med UPM tog 112 dagar. Arbetskonflikten var lång och tung, men den var nödvändig för att förhindra arbetsgivaren från att göra betydande försämringar i arbetsavtalsvillkoren. UPM ville uppnå resultat på arbetstagarnas bekostnad och via arbetsavtalsvillkoren, då de övriga företagen förlitade sig på att man kan uppnå resultat genom investeringar, innovationer och gemensamma förhandlingar med arbetstagarna.

Från början var det klart att UPM:s arbetstagare inte strejkade enbart för att kämpa för sina egna arbetsvillkor, utan också för alla andra medlemmar i pappersförbundet och för hela den kollektiva förhandlingsrätten. Pappersförbundet hade full orsak att försvara sina arbetstagares rättigheter eftersom arbetsgivaren ensidigt försökte öka sitt bestämmande inflytande. På grund av det stöddes Pap-

persförbundet av fackföreningsrörelsen fullt ut, globalt.

De internationella stödet berättar om att förbundets anseende som intressebevakare fortfarande värdesätts runt om i världen. Om någon i Finland grubblar över varför det fortfarande behövs en fackföreningsrörelse i Finland, gav den här arbetskonflikten svar på det. Arbetskonflikter är ingenting att stoltsera med, men då det finns tillräckligt vägande orsaker att inleda en arbetskonflikt, måste striden tas.

Då Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC frågade en panel bestående av förtroendepersoner vad de anser om slutresultatet av förhandlingarna om kollektivavtalet, var majoriteten av dem som var nöjda med förhandlingarna förtroendepersoner i Pappersförbundet. Pappersförbundets förtroendepersoner ansåg även att man lyckades kartlägga målen med arbetstagarnas kollektivavtal.

Samarbetet mellan fackföreningsrörelserna i Finland och Sverige är värdefullt och viktigt. Vi har samma företag i båda länderna och den nordiska fackföreningsrörelsen fungerar som en förebild för den övriga globala fackföreningsrörelsen. Låt oss handla så att vi fortfarande kan fungera som modell för andra.

Petri Vanhala

ordförande, Pappersförbundet rf.

PERNILLA WESTMAN

*Låt inte mörkret styra dig
nu när löven sakta dalar
Tänd i stället din inre glöd
och låt elden flamma
Gå ej heller vilse i snön
som yr och förblindar
Följ i stället ditt inre ljus
och känn värmen sprida
sig i ditt hjärta*

Avtalsförhandlingar startar strax före jul! Ett konstigt läge blir det. Branschen redovisar fantastiska och nästan överkliga resultatsiffror samtidigt som ekonomerna prognoserar lågkonjunktur inom den närmsta tiden. Båda förbunden kommer presentera sina krav som en julklappönskelista. Pappers kommer önska en finare och dyrare julklapp medan Industriarbetsgivarna säkert kommer utgå från den ständiga mantran "Vargen kommer och pengarna måste sparas". Det vi redan vet är att ingen av de två förbunden kommer få som de vill. Som vanligt kommer man kompromissa. I skrivande stund vet vi inte exakta kravformuleringar.

PERNILLA WESTMAN

PM 12

"Jag vill att de fortsätter att kämpa för mer ATK. Idag har vi 56 timmar. Pappers lovade för flera år sedan, det är till och med ett kongressbeslut, att de ska jobba för att utöka ATK med fler dagar.

ATK är det mest rättvisa då folk själva kan välja om det ska gå till pension, ledighet eller pengar. Vi pratar mycket om det på jobbet och det är många som vill se mer ATK. De unga vill också få bort kravet att spara ATK till pension de första fem åren.

När vårt skiftschema ser ut som det gör behövs det ATK-timmar för att få ihop en sammanhängande semester på tre veckor. Så detta är viktigt för oss som jobbar skift.

Lönekravet på 4,4% har jag inte funderat så mycket på. ATK är viktigare för mig."

Det är jultider och vi alla har rätt att önska någon trevlig överraskning som kan bringa leende när man tittar på bankkontot efter de genomförda avtalsförhandlingarna. Jag själv skulle bli glad att se mina ATK-timmar dubbleras. Men vad tycker du som är Pappers medlem? Vad förväntar du dig av avtalsrörelsen?

PappersMagasinet ställde just den frågan till några av våra medlemmar. Här under kan man läsa deras svar.

Aleksandar

TOMMY CROON

Centralverkstaden

" Det är hela tiden vi som ska ta ansvar, vi ska ta ansvar när det är hög inflation, när det är dåliga tider och vi ska ta ansvar när det är goda tider. När ska vi få en bra löneökning? Just nu har vi förlorat sju års reallöneökningar på grund av inflationen. Allt har blivit dyrare, maten, drivmedel, el, ja allt ökar så vi backar ju reallönemässigt. Att då gå ut med ett lönekrav på 4,4% är för lågt, det hade varit bättre med 5,4 %. Det är svårt att tro att en löneökning på 5% skulle driva på inflationen.

Får vi nu inte så mycket i löneökning så borde vi få mer ledighet som ATK och sådant som förbättrar arbetsvillkoren.

Sen är det inte ok att vi inte fått någon kompensation för att vi gick med på att skjuta upp de förra avtalsförhandlingarna ett halvår."

Webbpris **BUSS + BÅT T/R 120:–**
Ordinarie pris 140:–

Ta bussen till båten!

Anslutningsbussar från ett flertal orter tar dig bekvämt till avgångshamnen Grisslehamn i Roslagen.

Anslutningsbuss från Stockholm alla dagar kl. 07.30 och kl. 12.30. Hemma igen kl. 16.45 och kl. 21.30

Från Hallstavik alla dagar kl. 09.05 och kl. 14.05. Hemma igen kl. 15.10 och kl. 20.10.

Du hittar din närmaste hållplats på www.eckeroLINJEN.se/anslutningsbussar

Stort julbord på M/S Eckerö

Det finns flera fördelar med en **julbordskryssning** förutom julens alla delikatesser – du får en skön dagsutflykt, ett stort och läckert julbord med havsutsikt och så kan du shoppa julklappar ombord. Dessutom är det bekvämt, du kan åka över dagen och vara hemma igen till kvällen.

Vi bjuder på buss- och båtresor när du bokar julbord!

BUSS + BÅT T/R + JULBORD 365:–/person
Ordinarie pris 525:– Erbjudandet gäller dagskryssningar söndag–torsdag t.o.m. 22/12 och endast webbokningar.

Vi önskar dig en riktigt god jul!

ECKERÖ € LINJEN

www.eckeroLINJEN.se • Tel. 0175-258 00 • Öppet alla dagar

Börje tittar in på avd 68s expedition för en fika och planering av när nästa PappersMagasin ska tryckas.

Börje Falkhäll från digitaltryckeriet Hallstabild tittar in på avd 68:s expedition lite då och då. Ibland för att leverera tryckta medlemstidningar, ibland för att ta en kopp kaffe och få en liten rast.

- Avd 68 är mina bästa vänner på orten, både då och nu, säger Börje.

Han arbetade tidigare på Hallsta Pappersbruk, på PM 11 i rullmaskinen, som torkare och i blekeriet. Totalt blev det 25 år på bruket med flera förtroendeuppdrag, bland annat som styrelseledamot i driftklubben, skyddsombud, förhandlare, styrelseledamot i avd 68 och sammankallande revisor för avd 68.

- Jag började med ett förmiddagsskift den 16 augusti 1988. Jag visades ner av Erik Berg till en i mitt tycke fullsatt rullmaskinskur på PM 11. Med mig var vi sex personer som jobbade där. Mycket folk tyckte jag som var van att jobba ensam i ett tegelbruk. Sista dagen var den 2 februari 2013, även det ett förmiddagsskift, berättar Börje.

Idag driver Börje Hallstabild AB som är ett tryckerifö-

retag som gör allt inom skylt och display. Bland annat Profileraren som är en gratis annonstidning. Hallstabild trycker även broschyrer, böcker, tidningar, almanackor, tröjtryck, tryck på muggar, ja alla möjliga sorters tryck görs i Hallstabild.

- Jag har kunder i nästan hela Sverige, den sydligaste i Ystad och den nordligaste i södra Norrland, säger Börje.

Papperspriser är något som är intressant både på bruket och för Hallstabild men ur olika perspektiv.

- Nu är priserna verkligen höga! Och de kommer att bli högre. Nu måste jag lägga in papperspriserna i varje offert. Det behövdes inte förut då det bara handlade om några ören, säger Börje.

Anledningen till att han startade ett företag var en egen fotobok han gav ut 2007, Vinter i Hallsta Norra, den fick så bra respons att han ville göra en uppföljare.

- Den ville jag trycka själv och jag hade lärt känna företaget Canon sedan tidigare genom en kontakt. Så jag fick

tag på bra maskiner till bra pris. På den vägen är det. De första sex åren drev jag företaget parallellt med jobbet på bruket, säger Börje.

När de stora neddragningarna kom och efterföljande omorganisationer ändrade arbetsförhållandena blev det inte ok längre tyckte Börje, det blev dags att lämna bruket. Han hade även fått pappersdammallergi vilket gjorde beslutet lättare.

- Jag hade redan företaget vid sidan om mitt arbete på bruket och en verksamhet jag kunde växla upp och driva på heltid, så beslutet var inte så svårt, säger han.

Profilaren började 2008 som en idé om ett annonsblad. Grundidén var att alla ska ha råd att annonsera i tidningen. Börje gick runt till företag och presenterade sin idé och några annonsörer nappade. I arbetet med annonsbladet som gjordes tillsammans med annonsörerna blev det ganska snart en flersidig broschyr med annonser, humorsidor, korsord med mera. Första upplagan gjordes i 1200 exemplar som Börje och annonsörerna hjälptes åt att dela ut.

- Alla annonsörer fick egen upplaga med egen framsida men det blev ohållbart efter att det blev fler än sexton annonsörer. Då gjorde jag endast en upplaga av annons-tidningen, lika för alla. Nu är den stommen i mitt företag, den trycks i 9000 ex och delas ut till alla hushåll och företag här i mitten av Roslagen, med egen distribution, berättar Börje.

PappersMagasinet undrar lite försiktigt hur det går med

Börje har fem personer på lönelistan som jobbar deltid vid behov. Tillsammans delar de ut 9000 exemplar av Profilaren varje månad. Från Söderbykarl i söder till Hargshamn i norr och allt däremellan.

dygns- och veckovila?

- ha ha, det finns inte! skrattar Börje. Som egen företagare har man inte möjlighet att följa sådant. Man jobbar när det behövs och är glad att man får sova ibland. Men det är jätteroligt att driva företag! Det är fritt, man får göra som man vill utan att behöva diskutera med någon. Jag får använda hela min kreativitet. Får jag en idé kan jag förverkliga den. Jag kan skapa något som har ett mervärde, göra en insats för bygden. Men det krävs disciplin och man måste ha egen drivkraft att jobba, säger Börje.

Carita Holmberg

ERIK ASTEVING

I VÄRMEN...

*I värmen Från en decemberlykta
Hittade dom hem Till varandra,
Hon och han I ett dåtida här och
Som helt obemärkt Gled över I ett
Där och då På ett centralt Tisdagstorg
Någonstans i norra Roslagen.*

Pappers gratulerade Folkets Hus

Bruksarbetaren Johan Söderman sitter i styrelsen för Grov- och fabriksarbetareförbundets avdelning 43. På styrelsemötet den 20 februari 1916 tar Johan upp frågan om en samlingslokal i Hallstavik, en kommitté utses för att utreda frågan. Det är i detta ögonblick som Folkets Hus historia tar sin början.

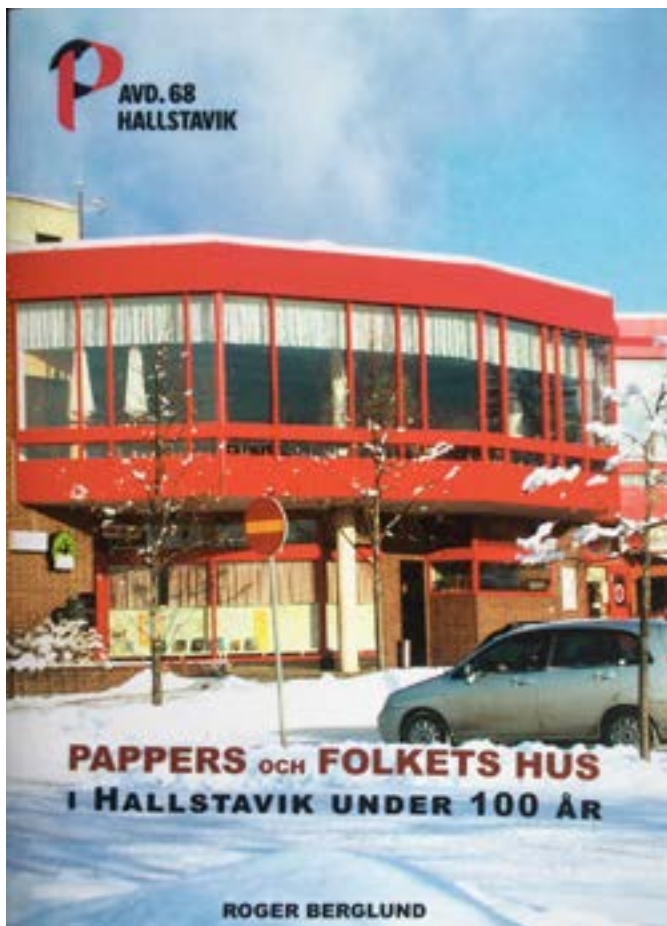
1920 står Folkets Hus klart och Folkets Husföreningen Framtiden hade tänkt att fira detta på hundraårsdagen 2020 men den då pågående coronapandemin satte stopp för detta. 1972 invigdes ett nytt Folkets Hus då det gamla tjänat ut och i år fyller alltså detta hus 50 år och nu kan man fira utan restriktioner. Den 19 november samlades föreningen och inbjudna gäster till en kombinerad 50 och 100 års fest.

I Häverösalen bjöds det på tal, musik och mat till det 80-tal personer som kommit till Folkets Hus. Per Anders Wikström som är ordförande i föreningen hälsade alla

välkomna. Rolf Hedin, Skebo, var kvällens konferencier. Rolf som är musiker hade kvällen till ära två medmusikanter, Hallstas egen Malin Berglund och från Stockholm den välkände Anders Forsslund som bl a spelar i FJK och Svart-Leffes kapell.

Bland talarna märktes vår ordförande Aleksandar Srndovic som kort berättade om våra föreningars gemensamma historia. Han nämnde att det sedan 1980 försvunnit över 200 Folkets Hus i landet, dels p g a urbaniseringen dels beroende på indragna kommunala bidrag. Han hoppades att detta öde inte skulle drabba Hallstaviks Folkets Hus. Som gåva överlämnade han en glasskål och en nyskriven skrift om Pappers historiska betydelse för Folkets Hus som författats av Roger Berglund.

Roger informerade även om gruppen som sedan två år tillbaka arbetar med en historik som beräknas komma ut om ett år. Den kommer att handla om gamla och nya Folkets Hus samt Hallstaviks Folkets Park.

Pappers gåva till Folkets Hus

Aleksandar gratulerar Folkets Hus på 100 årsfesten

Musiken på festen - Anders Forsslund, Malin Berglund och Rolf Hedin.

Besök av gammal bekant och en anekdot om hädangångna arbetskamrater

Problemen kring bilsituationen, med överbokningar och liknande, har medfört att vår nya sektionschef Sarina Hassani har fått stöd av en expert på området. Personen i fråga är Rickard Wallin som har mångårig erfarenhet inom pappersindustrin. Rickard var chef på hamnen runt sekelskiftet och var, bland annat, med och införde transporter av rullar med mafiflak i stället för traktorer vid lastning av ro-ro båtar. Dock kom det ett erbjudande som han "inte kunde motstå" och i oktober 2001 blev han platschef på Wargöns bruk och några år senare blev han platschef i Braviken. Rickard har, bland annat, haft intervjuer med oss för att komma fram till relevanta lösningar. Själv kunde jag konstatera att han var lika bra på att lyssna, bekräfta och utveckla samtalet som för tjugo år sedan.

I och med att Roger Berglund gick i pension har, som synes, Kajkanten legat nere tills jag återupptog skrivandet. Tyckte då att det var en alldeles för stor uppgift för mig och jag kan konstatera att jag inte kommer att kunna göra den lika proffsig, med bilder och liknande, som Roger eller föregångaren Börje Nordström. Det jag har saknat mest, både i denna text och på arbetsplatsen, är de fina bekräftande avtackningarna av de som gått i pension och minnesord över de som har gått bort. Utifrån detta tänk-

te jag försöka gottgöra det genom att, då och då, komma med en liten berättelse från förr om personer som har arbetat på "Kajen."

Det jag nu tänker berätta handlar om tre personer som inte längre är med oss. Dessa är Björn "Nalle" Edvinsson och bröderna Gunnar och Inge Westman. Medans Gunnar var en väldigt talför person med en läggning för kreativa förslag på olika hyss, som han gärna ville att någon annan skulle utföra, var Inge mera lågmäld. Dock hade även han sinne för hyss, vilket denna historia kommer att visa. Nalle, som var jägare, brukade jaga på brödernas marker. Denna historia, som jag har fått berättad av Nalle, utspelade sig en dag då han, försedd med bil och släp, höll på med diverse sysslor på jaktmarken. Medan han arbetade dök de bäge bröderna upp och Gunnar, som gärna ville glänsa med sin färdighet som fordonsförare, lovade att han "skulle kunna backa med släpet utan att stanna en enda gång." Gunnar tog plats i bilen, dock kom han inte så långt förrän Inge var tvungen att förmedla något viktigt. Försiktigt knackade han på fönstret och, märkbart irriterad, öppnade Gunnar dörren och undrade "vad fan" han ville. Sakta sträckte brodern upp handen, följt av ett pekfinger, och svarade. En gång!

Robert Wahlström

Avdelningens tavla Rävar. Målad 1965.

Populär roslagskonstnär

På många väggar i Roslagen, särskilt dess norra delar, hänger en Olle Almgreen. Det var så man sa, jag har "en Olle Almgreen". Det räckte – alla visste vem Olle Almgreen var. Olle var populär, produktiv och överkomlig därför hamnade han i många hem, offentliga lokaler och på företag. Hans dotter Christina säger att den enda kritik hon hört var att Olle var för flitig.

Olle föddes i Hargshamn 3 november 1914. Hans far, Erik, var målarmästare och hos honom fick Olle lära sig till yrkesmålare. Vid 15-års ålder började han prova på stafflimåleri. 1938 gav sig Olle ut på en studieresa till Tyskland och Italien, då hade han redan ställt ut på olika konstföreningars salonger och separat i Stockholm 1936. 1947 gifter sig Olle med Maja Kraft och åren därefter får paret två barn.

Det sägs att Olle Almgreen blev sitt Roslagen trogen och det stämmer i huvudsak. Men i ett brev jag fick från Maja för tjugo år sedan berättade hon "...det är sant, men han tillbringade 15 somrar å rad på västkusten, och han målade en hel del i Hälsingland och Härjedalen och många andra ställen."

I PMs höstnummer 2009 berättade vi om när några från Hamnklubben åkte hem till Olle och köpte en tavla av ho-

nom som de sedan skänkte till Sjömanshemmet i Hallstavik (hänger idag i församlingshemmet). När nya Folkets Hus var klart köpte man in två målningar av Almgreen som idag hänger på Folkets Hus. Det har t.o.m. hängt en tavla av honom på byggnadsavdelningen på Holmens – en kvinnlig nakenmodell. Kanske något för utarbetade arbetare att vila ögonen på! De tavlor som tidigare fanns på Gimo Folkets Hus finns idag att beskåda på Östhammars hemskontor.

I avdelning 68s ägo finns oljemålningen "Rävar", en gåva från SALF och SIF-klubbarna när Pappers fyllde 50 år 1965.

Framför allt målade Olle naturmotiv men också kulturmiljöer varav flera idag är borta. Han målade även porträtt och arbetade med olika tekniker inklusive skulpturer.

1976 fick Olle Almgreen Östhammars kommuns kulturpris något han mottog med blandade känslor. "På min gravsten hade jag tänkt att det skulle stå: Han sökte aldrig och fick heller aldrig ett stipendium. Men nu är den goda idén spolierad för 2000 kr."

Olle lämnade jordelivet 1992 men hans konst är i högsta grad närvarande.

Roger Berglund

Självporträtt 1935

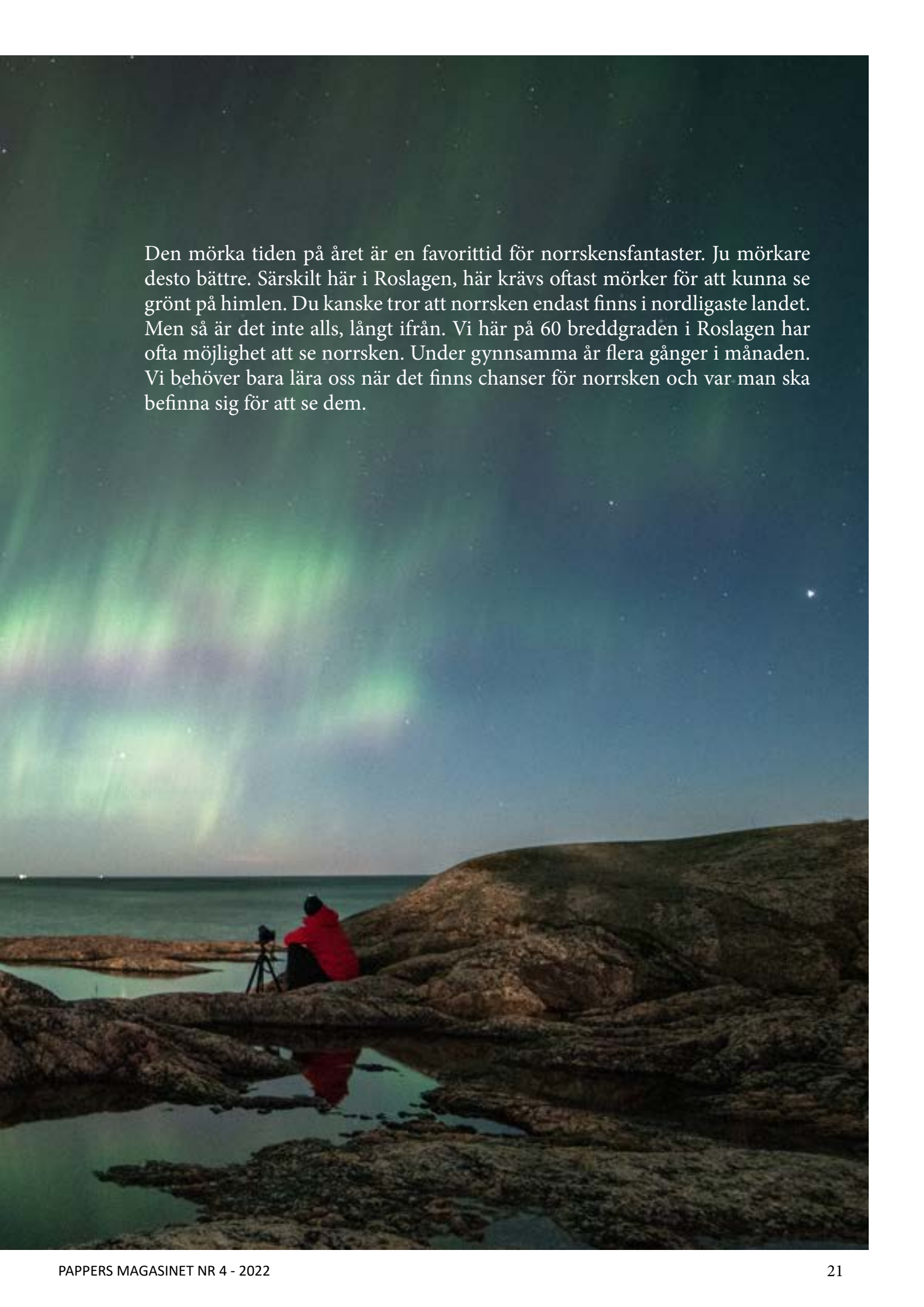
Lite ovanligare motiv. Hovslagersmedjan Hargshamn.

Olle Almgrens ateljé Hargshamn 1953 Foto Josef Edhlund

■ BILDREPORTAGE NORRSKEN

Den mörka tiden på året är en favorittid för norrskensfantaster. Ju mörkare desto bättre. Särskilt här i Roslagen, här krävs oftast mörker för att kunna se grönt på himlen. Du kanske tror att norrsken endast finns i nordligaste landet. Men så är det inte alls, långt ifrån. Vi här på 60 breddgraden i Roslagen har ofta möjlighet att se norrsken. Under gynnsamma år flera gånger i månaden. Vi behöver bara lära oss när det finns chanser för norrsken och var man ska befinna sig för att se dem.

Sjön Blåkaren i Herräng en natt i januari 2022. På väg hem efter att ha fotograferat ett svagt norrsken vid kusten ser vi hur det börjar dansa på himlen. Det var bara att stanna, packa upp kameran och börja fota igen. Sova får man göra någon annan gång. ISO: 1000, Slutartid: 2s, Bländare: 2

Allt börjar med solen som hela tiden skickar ut laddade partiklar (elektroner och protoner) i det som kallas solvinden. När dessa partiklar krockar med molekylerna i vår atmosfär frigörs energi som vi ser som norrsken, dessa utspelar sig på över 100 km höjd. Det är högt upp, våra vanliga vädermoln kommer som högst 13 km.

Solens aktivitet ökar och minskar i elvaåriga cykler. Med solaktivitet menar man antal solfläckar som kan skicka ut stora mängder partiklar i stora utbrott. Just nu är vi på väg in i en mer aktiv period för solen och maximum väntas nås i juli 2025. Norrskensmöjligheter kommer därmed att vara fina under flera år framöver.

Norrsknen är ljussvaga fenomen, därför ser du inte norrsken på dagen eller under de ljusa sommarnätterna. För de vanligaste norrskenen här i Roslagen krävs också att dina ögon är vana vid mörkret för att kunna upptäcka ljuset på himlen. Vanliga gatlampor, mobilskärmar, billjus mm förstör mörkerseendet och det kan ta upp mot 20 minuter i mörker innan ögonen har anpassat sig. Du behöver vara på en mörk plats utan ljusföroreningar och med fri sikt norrut. Till exempel vid kusten i Herräng som är en utmärkt plats då det inte finns några städer norrut.

Solstormen i mars 2015. Vi står längst norrut på Singö vid Råstensudde och hela himlen exploderar av färger. ISO: 1600, Slutartid: 4s, Bländare: 4

Om det blir norrsken beror på flera parametrar;

- solvindens hastighet som kan variera mellan 300 km/s till över 1000 km/s. Ju högre hastighet desto större chans till norrsken.
- Partikeldensiteten i solvinden, ju högre densitet desto starkare norrsken.
- Styrkan på solens magnetfält, Bt, (som följer med solvinden), ju högre desto större chans till norrsken.
- Solens magnetfälts polaritet, Bz, det behöver ligga sydligt för att vi här i Roslagen ska kunna se norrsken. Ju starkare sydlig polaritet desto större chans till norrsken.

Alla dessa parametrar samspelar men är sannolikt inte de enda som påverkar chanserna till norrsken. Men oftast kan man förutsäga norrsken genom att ha koll på dessa parametrar. Så norrsken är lite lurigt och det är en del av tjusningen med att försöka se dem.

Alla de här parametrarna hittar du på hemsidan ”spaceweatherlive.com/sv/norrsken-i-realtid” där finns norrskensprognoser, diagram, information om solens aktivitet och mycket mer. Där finns även ett viktigt diagram att ha koll på, det är magnetometern i Kiruna. När den är starkt påverkad är norrsken i görningen. För oss här i Roslagen

behöver den sjunka ca 500 nT för att vi ska börja se lite grönt på himlen.

Vill du inte läsa diagram men ändå ha koll på när det blir norrsken så är Facebooksidan norrskensverige ett bra ställe, följ den så får du uppdateringar om norrskenschanser. Ha även koll på vårt vanliga jordväder, moln gör ingen norrskensjägare glad.

När chanserna är goda åker du ut till den plats du har kollat ut som lämplig. Förhoppningsvis får du njuta av ett förtrollande skådespel på himlen.

För dig som är sugen på att fotografera norrsken finns information om kamerainställningar under bilderna. Ett tips! Fotograferar du i raw så behöver du inte så höga ISO som man oftast tror, det är bättre att ljusa upp bilder i efterbehandlingen. Det ger mindre brus. Fotograferar du i jpg behöver du ha rätt ISO och vitbalans redan vid fototillfället.

Nu behöver man inte en systemkamera för att fotografera norrsken. Moderna smartphones kan ofta fånga fina bilder på norrsken. Se bara till att kunna hålla kameran stilla, det blir ofta flera sekunders slutartid.

Carita Holmberg

Fiskaruddens naturreservat i Herräng oktober 2018. Ett norrsken som ligger lågt på himlen som så många av våra norrsken här i Roslagen gör. Det är därför du behöver fri sikt mot norr, så att inte norrskenen gömmer sig bakom skogen. Det är bara de riktigt starka norrskenen som orkar högt upp på himlen. ISO: 4000, Slutartid: 4s, Bländare: 3.2

Jubileumsskrift från Skebo

Bruksmuseet i Skebo startade sin verksamhet 1972 och det är således i år 2022 jämt ett halvt sekel passerat sedan dess. Av den anledningen har museiföreningen gett ut en jubileumsskrift som författats av Lars Östman och Hans Hammarfors. En lättsam skrift på knappt 50 sidor och rikligt illustrerad med bilder.

Inledningsvis berättas kort om tiden när järnbruket lades ner tidigt 20-tal och om den s k Skebo-andan. Därefter följer korta historier som leder oss framåt i tiden. Cementgjuteriet, Bruksgatan, Spruthuset och så vidare. Naturligtvis måste även de personer som betytt mycket för utvecklingen och Skebo-andan lyftas fram. Dit hör bland andra folkskolläraren Knut Sandberg, Nils Elthammar, Gustav Wass och Evert Samuelsson.

Arbetarrörelsen har varit stark i Skebobruk. Kata Dahlström agiterade i Skebo och Hjalmar Branting kom och invigde Folkets Hus. Man byggde ett Konsum och här fanns ett ABF-bibliotek (fast det inte nämns). Något som också varit kännetecknande för orten är driftiga entreprenörer som arbetat för Skebos bästa, Cronje Cegerblad är kanske det bästa exemplet. Killarna bakom bryggeriet inte att förglömma.

Något som många imponerats av är det stora antalet föreningar som funnits och som på sitt sätt symboliserar Skebo-andan. Byalaget, Kulturföreningen, föreningarna Skebohallen, Skebo Bikers och Skebo Handel Ekonomisk förening är typiska exempel och självklart skulle man även ha en egen Skebobruks Tidning.

Det som uppmärksammas mest på senare tid är kultur-

föreningens ambitiösa program på Skebopuben och ordningsställandet av Orangeriet som ytterligare en betydelsefull kulturscen.

I centrum för skriften är förstas Skebobruks museum – årets Arbetslivsmuseum 2010. Där har inte verksamheten stått still under åren. Upprustningar, renoveringar, nybyggen avlöser varandra. Kulturstigar och digital teknik utvecklas sida vid sida. Broschyrer och utställningar produceras regelbundet.

Som sagt en trevlig liten bok om Skebo som verkligen kan rekommenderas. Kanske kunde man i en mening nämnt att kulturföreningen 1994 fick Arbetarrörelsens kulturpris i Norrtälje kommun. Vi får hoppas på det tillägget i en andra upplaga.

Roger Berglund

Kvinnor i den lokala rösträttskampen

Förra året firade den kvinnliga rösträtten hundra år vilket vi också uppmärksammade med en artikel i PappersMagasinet nr 2 2021. Nu under 2022 har det kommit ut en bok som skildrar den historien utifrån ett lokalt perspektiv. Bokens namn är "I rösträttskvinnornas tidevarv – Norrtälje, Rimbo och Häverö för 100 år sedan" och är författad av Margareta Spång och Osa Albinson från BalticFem.

Boken berättar dels om kvinnornas kamp för rösträtten i Sverige genom bland annat Landsföreningen för kvinnans

politiska rösträtt (LKPR) och dels hur denna rörelse fick spridning i det som idag är Norrtälje kommun. Även de gamla kommunernas utveckling till storkommunen behandlas. Fokus ligger på de kvinnor som aktiverade sig i rösträttskampen men också de första kvinnor som fick olika kommunala uppdrag.

Inom LKPR var det liberala och frisinna kvinnor från medel- och överklassen som dominerade, arbetarklassens kvinnor kände sig nog inte riktigt hemma inom rörelsen. De arbetarkvinnor som var aktiva verkade sannolikt i stället inom nykterhets-, frikyrko- och arbetarrörelsens organisationer.

Landsföreningens arbete var viktigt och den var en del av den internationella Suffragett-rörelsen, dock inte lika militanta som de engelska och amerikanska kvinnorna. I Sverige var det fram för allt arbetarrörelsen och de frisinna (liberalerna) som drev på om en allmän och lika rösträtt. När regeringen Edén-Branting tillträdde 1917 påbörjades arbetet med lagförslag som sedan antogs genom riksdagsbeslut 1919 och 1921.

Att vi fick allmän och lika rösträtt var bara en av barriärerna som hindrade kvinnornas deltagande i det politiska livet. Nästa steg var att få in kvinnorna på valbara platser på vallistorna och med det också olika kommunala för-
troendeuppdrag.

I boken får vi följa hur det såg ut i de olika kommunerna i början och vilka de första kvinnorna var. Häverös kvinnor var organiserade i Socialdemokraterna och i den kooperativa rörelsen. Hallstaviks Socialdemokratiska kvinnoklubb bildas 1935 och där blir Edla Östling första ordförande. Hon skildras i ett eget kapitel, liksom hennes dotter Hildur Toll som övertar ordförandeskapet efter modern. 1938 väljs Greta Johansson in som första kvinna i Häverös kommunalfullmäktige.

Det är en intressant dokumentation författarna gjort och den första i sitt slag gällande Norrtälje kommun. Att man skildrar både den nationella och den lokala rörelsen är ett plus. Skriften är dessutom rikligt illustrerad. Om några kritiska synpunkter ska fram är det möjligen att vissa uppgifter upprepas i onödan och vissa korrekturfel och meningar som är svåra att följa.

I boken skildras historien ur ett kvinnoperspektiv vilket är viktigt och riktigt. Kvinnorna har alltför ofta och länge fått stå tillbaka för den manliga historiebeteckningen. Dock får man inte glömma vissa män som också gjort betydelsefulla insatser. En av de tidigaste byggstenarna lades av skraddaren August Palm som i det första socialistiska talet i Sverige 1881 anförde allmän rösträtt som en av de viktigaste frågorna för en blivande arbetarrörelse.

Roger Berglund

Betong-Olsson går igen

För drygt trettio år sedan fick vi lära känna fabriksarbetaren Betong-Olsson som arbetade på firma Balk & Pelare. En kväll arbetade han över och var ensam kvar på fabriken. När han satt på kanten till ett betongkar och fikade började han skratta så mycket att han föll baklänges ner i betongen. Han kom inte upp och betongen stelnade, bara huvudet, en arm och ett ben stack ut ur betongpelaren. Handen som höll ostmackan blev kvar inuti betongen. Detta var min yngste sons favoritbok.

Nu har författaren Johan Althoff och tecknaren Robert Nyberg kommit ut med en uppföljare "Alla måste jobba jättefortare!" på förlaget Kartago. Dessa herrar känner vi sen tidigare. Johan har medverkat med en krönika i PappersMagasinet och Robert är regelbundet återkommande i tidningen och gjorde enkom till oss omslaget till valnumret 2010. Dessutom har han deltagit på ett fackföreningsmöte och berättat om sitt tecknande.

I den nya boken möter vi en yngre Betong-Olsson som arbetar i en ny tid som präglas av högt tempo och robotar. Men Betong-Olsson tar det lugnt, fikar och berättar historier för arbetskamrater och robotar. I övervakningskamerorna ser chefen att arbetarna och robotarna skrattar. Han förbjuder dem att skratta eftersom det går ut över produktiviteten. När detta inte hjälper beslutar chefen att Betong-Olsson ska fångas in och avlägsnas från fabriken. Hur detta slutar ska inte avslöjas här men vi kan konstatera att Althoff och Nyberg återigen har lyckats. En rolig, underfundig berättelse som också skildrar dagens ohälsöindustrier.

Nu ska jag testa den på ett barnbarn och under tiden fortsätter jag att smygläsa böckerna själv.

Roger Berglund

Hallstalund kallas området mellan Hallstavig och Gottsta. Grovt kan man säga att det ligger på motsatta sidan av Skäret.

I början av 1900-talet var det glest mellan fastigheterna mellan Hallsta by och Häverösund. Idag har utvecklingen och utbyggnaderna medfört att gränserna suddats ut och allt flyter ihop till ett pärlband av olika hus. Namnet lever dock kvar och googlar man på nätet hittar man t ex motionsrundan Hallstalund runt på AllTrails eller Hallstalunds El.

När Holmens Bruk byggde pappersbruket grävde man också en kanal, parallellt med Skeboån, från strax söder om dammluckorna vid Skäret till vattenreningsverket nedanför Folkets Hus. Detta för att förse processen på bruket med färskvatten.

På vykortet kan man se både Skeboån och kanalen. Man kan också skymta järnvägsspåret som gick från Häverödal till Hallstavig.

Roger Berglund

Hallstalund och kanalen som Holmens grävde (beskuren)

Kanalen i förgrunden och bakom den skymtar banvallen till järnvägsspåret.

Skeboån med båtar och bryggor. Ovanför ån skymtar kanalen.

Vy över Hallstalund. Till vänster syns byggnaden för brukets vattenintag.

Bohusgården, Uddevalla - kongressledamöter på plats

Uddevalla en grå vinterdag. Papperskongress öppnades av förbundsordförande Pontus Georgsson. Vi var glada att få sitta i det trevliga och varma kongressrummet på Bohusgården. Inledningen blev fantastisk! Från scenen kom ljuva toner som Räfven presenterade. Bättre sätt att ladda energi kunde man inte få. För att just energi var det som behövdes för att få igenom viktiga frågor.

Och den första stora frågan kom relativt snabbt! Kongressen skulle besluta om ett 20-tal motioner, som inte har dragits på avdelningsmöten, skulle behandlas. Förbundsstyrelsens uppfattning var att eventuell behandling av dessa skulle orsaka stadgebrott. Det var bara två motioner som följde stadgeordningen och båda kom från vår avdelning. Efter en längre debatt beslutade kongressen att inte behandla de motionerna som inte följde stadgarna. Det gjorde att den här kongressen kändes lite historisk utifrån vårt Hallsta-perspektiv. Vi kommer alltid att minnas den som kongressen som bara behandlade Hallstas motioner.

Vår första motion handlade om distriktens funktion. Idag säger stadgarna att distriktet är ett kontaktorgan. Förbundsstyrelsens förslag var att vi ska ändra det till kontaktyta. Vi tyckte inte att det var ett bra förslag och

Pappers ordförande Pontus Georgsson öppnar kongressen

skickade en motion där vi yrkade att texten inte ändras. Anledningen till det var att vi tyckte att ordet "Kontaktorgan" väger tyngre och ger distriktet en högre status och tydlig definition i beslutsorganisationen: Avdelning – Distrikt – Förbundsstyrelse – Förbundsmöte – Kongress. Förbundsstyrelsen accepterade avdelningens förslag och föreslog kongressen att bifalla motionen som kongressen även gjorde.

Vår andra motion handlade om att vi tyckte att det borde vara fel att ta bort skrivningen som gav förbundsmötet rätt att besluta om avtalskravsförslaget. Förbundsstyrelsens förslag var att förbundsmötet skulle agera mer bollplank och styrelsen skulle fatta det slutgiltiga beslutet. Efter en intensiv och intressant debatt kunde vi enas om en skrivning som fortfarande styrker förbundsmötets rätt att fatta beslut i avtalskravsfrågan.

Vi kan nämna att undertecknad valdes in i förbundsstyrelsen på ersättarplatsen. Mikael Holmberg valdes in som förbundets revisorsersättare.

Kongressen gästades av Atle Høie, ordförande i Industri all union global. Han pratade om de internationella satsningarna för arbetarnas bättre villkor.

Aleksandar

Räfven

Kongress konferencier Emma Knyckare

Atle Høie

Hallstas delegation - Gunnar, Aleks och Micke

Emma Sjögren och Michaela Hedin på Ungdomskurs

Träning är för många en medveten hälsosatsning, inte minst för undertecknad. En del andra saker har naturligtvis också ingått i detta men stark och frisk har varit ledstjärnor. Flitigt har hoppande över stenar, stubbar och rötter varit, liksom springandet över mossiga och emellanåt hala berg. Några snedtramp på ovalens kantsarg och halvdana skutt över häckar och plaskande landningar i vattengravar blev det också under tävlingsåren. Samt en och annan mil asfaltsnötning – men trots detta har jag aldrig gjort mig illa. Häromveckan gick jag emellertid på grusgången där hemma och vrickade foten något så infernaliskt! Näsan rakt i backen liksom. Det blev stillhet och ett försiktigt hasande och haltande i två dagar med bandage samt ytterligare en lugn vecka med en svullen ankel och den otacksamma foten är fortfarande inte riktigt bra. Kan detta räknas som normalt? Kanske, kanske inte, själv har jag ju inte riktigt någon erfarenhet. Men en sak är säker – ibland tar saker tid.

Något annat som har tagit tid att få till är....wait for it...

Motorsågskursen! Men nu verkar det som om att den ska kunna bli av. Jag tänker inte orda så mycket om den då den fyllt Äpplet i snart ett decennium, det är åtminstone så det känns. En Papperslapp gick ut tidigare och lockade ytterligare några intresserade. Ett introduktionsmöte med instruktören är planerat till den 7 december.

En pågående cirkel är den om släktforskning. Den 15 december är det dock dags för avslutning och då har gruppen träffats nio gånger i källaren på Folkets Hus. Jag växlade några ord med några av kursdeltagarna och de verkar vara eld och lågor. Slakten är värst, eller hur? Någon har jobbat brett och inte kommit så långt tillbaka i tiden, medan någon annan mer har spetsat in sig på en speciell gren i släktträdet och kommit lite längre bakåt i seklerna. Några har dessutom skickat DNA-prov till "My Heritage" för att få ännu mer information om sitt ursprung.

Den 20 - 22 september var Emma Sjögren och Michaela Hedin på Ungdomskurs. Så här beskriver Emma kursen: Den 20 september anordnade Pappers en ungdomskurs

på Runö folkhögskola som jag och Michaela Hedin fick chansen att åka på.

Vi var drygt 24 ungdomar från olika delar i landet som deltog på kursen, många som var på eventet Ung2022 i maj var där så vi kände ändå igen många.

Vi hade tre ledare som höll i kursen, Andrea Hallin, Emil Jonsson och Erik Rehné Eriksson.

Detta var en uppdaterad kurs av den tidigare ungdomskursen som gått, så detta var första tillfället för den nya versionen.

Det blev tre fullspäckade dagar med information om vad facket är, hur facket uppkom och gruppdiskussioner om hur vi upplever klimatet på alla våra olika bruk. Vi fick även diskutera framtiden med tanke på den stora generationsväxlingen vi har framför oss, vi fick även större inblick i vad vi till exempel har för försäkringar inom facket och vilka mer fina förmåner vi faktiskt har genom att vara med i Pappers. Vi gick även grundligt igenom hur en avdelning är uppbyggd och vilka förtroendeuppdrag som finns.

Det roligaste var att få ta del av hur dom andra har det på sina bruk och vilken relation dom har till sina avdelningar och det var häftigt att få veta hur det skiljer sig mellan oss

alla fast än vi alla jobbar på någon typ av pappersbruk.

På kvällarna hade vi middagar och lite roliga aktiviteter för att lära känna varandra bättre, mycket trevligt och så kul att få träffa allihopa.

I sin helhet en väldigt bra kurs och ledarna gjorde ett kanonjobb, man åkte definitivt hem med mer kunskap och mer förståelse för hur viktigt det faktiskt är att man är med i facket. Och att om man vill så kan man vara med och påverka, för tillsammans är vi framåt!

Det var en del av det gångna och en blick på det nuvarande, men vi ska väl också titta in lite i de kommande studierna, lite som i Charles Dickens julsaga? Men utan Ebenezer Scrooge, vålnader och tunga kedjor. Självklart händer inte så mycket under julhelgerna, då är det fullt upp med annat, men under våren och vårvintern drar allt igång igen. Varför inte nämna tex Pappers Arbetsmiljökurs för skyddsombud i två steg, i april och maj? Denna har även skyddssidan koll på. Med detta har vi lyft blicken lite ovanför syltan och julgäddan och konstaterat att det nog finns ett liv även efter jul för studierna. Liksom för Ebenezer.

Anders Lidén
Studieorganisatör

Motorsågskursen strax igång

Höjda belopp i Sjuk och Livförsäkringarna till Pappers medlemmar

I medlemskapet i Pappers ingår det ett flertal försäkringar. En del betalar Pappers och avdelningen för, en del kan du som medlem själv betala för.

Avdelningen har tecknat Sjuk och Livförsäkring för alla sina medlemmar. Ersättningsbeloppen höjs nu i dessa

vid årsskiftet. Sjukförsäkringen höjs dels på grund av att Prisbasbeloppet höjs (inflationen) dels så förändras försäkringens ersättning från 5% till 6% av ett prisbasbelopp per månad efter 90 dagars karenstid. Samtidigt tas ett engångsbelopp bort som utbetalades efter 90 dagars karens. Engångsbeloppet var samma som månadsbeloppet. Livförsäkringens höjning är på grund av den ökade inflationen.

Försäkring	Ersättning 2022	Ersättning 2023
Sjukförsäkringen	2.415 kr/mån efter 90 dagars karens	3.150 kr/mån efter 90 dagars karens
Livförsäkringen	289.800 kr vid dödsfall	315.000 kr vid dödsfall

Ingår i medlemskapet i Pappers:

- Hemförsäkring med juridisk rådgivning
- Medlemsolycksfall fritid
- Sjukförsäkring vid sjuk mer än 90 dagar
- Livförsäkring
- Diagnosförsäkring
- Inkomstförsäkring vid arbetslöshet
- Barngrupplivsförsäkring
- Kompletterande Tjänstegrupplivsförsäkring

De medlemsförsäkringar som kan väljas till:

- Medlemspar
- Medlemsbarn (kan även tecknas för barnbarn)
- Medlemsolycksfall för medförsäkrad partner
- Sjuk och Efterlevandeförsäkring för medförsäkrad partner
- Kompletterande Diagnosförsäkring
- Kompletterande Inkomstförsäkring
- Boendeförsäkring för medlem (nytt från december 2021)

Vill du veta mer om vilka försäkringar du har och vad de gäller för, så prata med Carita på avdelningen så bokar hon in dig för en tid med en av Folksams rådgivare. Kanske har du missat att anmäla en skada? Rådgivarna hittar en missad skada på var sjätte medlem ungefär.

Ps Glöm inte att vara försiktiga med ljusen och att använda reflex och lampa på cykeln (test av cykellampor finns på folksam.se) nu när vintermörkret kommer. Var rädda om er ds

SVERIGES STÖRSTA HUNDRALAPP!

Enligt Risk & Försäkrings årliga jämförelse (aug 2022) av 13 pensionsbolag har vi på Folksam LO Pension varit bäst i Sverige på att få våra kunders fondsparande att växa. En sparad hundralapp 2009 har vuxit till imponerande 330 kronor 2021, jämfört med 250 kronor i genomsnitt. Så ska det se ut!

VÄLJ FOLKSAM LO PENSION PÅ FORA.SE!

Skottland

PappersMagasinet träffade Örjan Jansson från emballeringen som berättar om sin resa i Skottland.

Vi startade med några dagar i Edinburgh och promenader, besökte restauranger och upplevde staden. En fin promenad var längs floden genom staden. Promenaden heter Water of Leith Walkway och passerar många intressanta och vackra platser. I Edinburgh finns också en gränd som gav inspiration till en gränd i Harry Potter-filmerna, en jättemysig butiksgata. Där provade vi också whisky. Som tur var hade vi förbokat det. Annars var det omöjligt hos de destillerier vi besökte, whiskyprovningarna var fullbokade flera veckor framåt.

Efter några dagar i Edinburgh hyrde vi bil och åkte på en roadtrip där vi besökte whiskydestillerier, slott och fina platser. Vi besökte Ballindaloch Castle, ett väldigt fint och välbevarat slott som ligger i området Speyside. Vi träffade även ägarna och fick en pratstund med dem. I slottsparken fanns en enormt stor gran som måste ha varit väldigt gammal. Vi besökte även en ruin efter Skottlands största slott, Urquart castle. Det låg alldeles intill Loch Ness. Vi såg däremot inget sjöodjur.

Att köra bil i Skottland är lite knepigt då det är vänstertrafik. Man fick tänka sig för ordentligt i korsningarna. Jag körde hela tiden då det kostar mycket mer att anmäla två förare till hyrbilsfirman. Men det är ett trevligt sätt att uppleva Skottland på egen hand. Att kunna upptäcka saker längs vägen och ha möjlighet att improvisera.

Vi stannade även i staden Inverness några dagar, bodde på ett B&B och gjorde dagsutflykter. Bland annat åkte vi till John o' Groats, den nordligaste platsen på Skottlands fastland.

Eftersom vi är intresserade av whisky så var naturligtvis besök på olika destillerier en stor del av resan. Vi besökte bland annat Glenfiddish, ett av världens största destillerier. Där handlade vi tre olika årgångar whisky. Ett annat destilleri var Wolfburn, det är ganska nybildat. Egentligen ett gammalt destilleri som lades ner men återuppstod 2013. Mycket god whisky! Det är väldigt intressant och kul att se platserna för de kända whiskysorterna. Då vi inte hade förbokat kom vi inte in i alla destillerier men ofta har de butiker där man kan köpa whisky och på vissa

Örjan tillsammans med sin fru Gunilla på restaurang.

ställen kan man se in i destillerierna från butiken.

Jag kan verkligen rekommendera en resa till Skottland. Det finns mycket att se och göra. Fin natur och storslagna vyer, god whisky i otroligt många sorter och intressanta besök på destillerier. Slotten med deras spännande historia. Shopping, god mat, ja det finns något för alla.

Ballindaloch Castle

Ruinen av slottet Urquarth vid sjön Loch Ness

Gata i Edinburgh

Staden Inverness

Örjan utanför destilleriet Dewar's

Destilleriet Wolfburn, whiskyfavoriten på denna resa.

Edinburgh Castle

Fakta om Skottland

Huvudstad: Edinburgh

Största stad: Glasgow

Regent: Charls III

Area: 78 772 km²

Vatten: 1,9%

Befolkning: 5 327 700

Valuta: Brittiskt pund

Officiellt språk: Engelska, Skottiska

Statsskick: riksdal i en konstitutionell monarki

Den gigantiska granen i slottsparken vid Ballindaloch Castle

Whiskyprovning i Edinburgh, Balvenie var godast.

NR 3 KRYSSLÖSNING

K	A	N	T	A	R	E	L	L
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Vinnare av kryss nr 3 är:

1: pris Katarina Jonsson EMB

2: pris Erik Asteving

MATLAGNING

Feijoada – Brasiliens nationalrätt på svenskt vis

Ingredienser:

- 7 dl
- vatten
- 300 g
- fläsk, rökt
- 2 burkar
- svarta bönor, ca 800 g, ekologiska
- 2 st
- gul lök(ar)
- 3 klyftor
- vitlök(ar)
- 2 st
- lagerblad
- 500 g
- tomat, passerade
- 300 g
- chorizokorvar, av god kvalité
- 2 tsk
- tabasco
- 1 tsk
- svartpeppar
- 1 kruka
- Koriander, färsk
- 1 msk
- olja, till stekning
- 1 msk
- smör, till stekning

Gör så här

1. Tips: För en mustigare gryta, tillsätt 500 g rimmad oxbringa och låt koka tillsammans med de övriga ingredienserna (ej bönor) i cirka 2 timmar eller tills köttet blivit mörkt. Foto: Susanna Livijn Wexell
2. Skär det rökt fläsket i stora bitar. Skär korven i 2 cm stora bitar.

3. Hacka lök och vitlök. Fräs fläsket, korven, löken och vitlöken i en gryta.
4. Tillsätt vatten, passerade tomater och lagerblad. Koka upp och låt sjuda på svag värme i cirka 40 minuter eller mer. Ju länge koktid, desto mer smak.
5. Ta upp de stora fläskbitarna, skär bort fett och lägg dem åter i grytan. Tillsätt de svarta bönorna och låt grytan sjuda på svag värme i cirka 5 minuter.
6. Smaka av med peppar och tabasco. Toppa grytan med hackad koriander. Servera med ris.

Penicillin

Ingredienser 1 drink

- 5 cl Skotsk whisky
- 3 cl Citronjuice
- 2 cl Honung
- 0,5 cl Ingefära
- 0,5 cl Rökig Skotsk whisky

Förberedelser

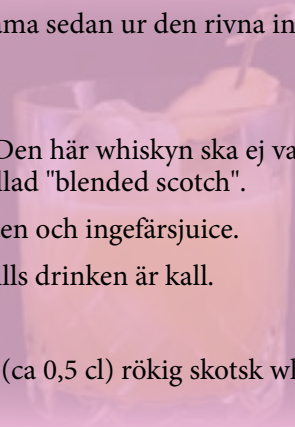
Späd ut honungen till ett honungsvatten så att den kan blanda sig med de övriga ingredienserna. Hetta upp 2 delar honung tillsammans med 1 del vatten

under omrörning och låt svalna.

Finriv ingefära med ett rivjärn. Krama sedan ur den rivna ingefäran så att du får ut en ingefärsjuice.

Drinken

1. Häll skotsk whisky i en shaker. Den här whiskyn ska ej vara rökig. I originalreceptet används en så kallad "blended scotch".
2. Tillsätt citronjuice, honungsvatten och ingefärsjuice.
3. Fyll shakern med is och skaka tills drinken är kall.
4. Sila upp i ett isfyllt glas.
5. Toppa drinken med en barsked (ca 0,5 cl) rökig skotsk whisky. Gärna en så kallad Islay-whisky.
6. Garnera med en bit ingefära.

Dags för ett nytt kryss. Du behöver inte lämna in hela krysset när du löst det. De bokstäver som hamnat i de tonade rutorna bildar ett "lösenord".

Lämna in detta lösenord tillsammans med ditt anst-nr, namn och avd. så deltar du i dragningen.

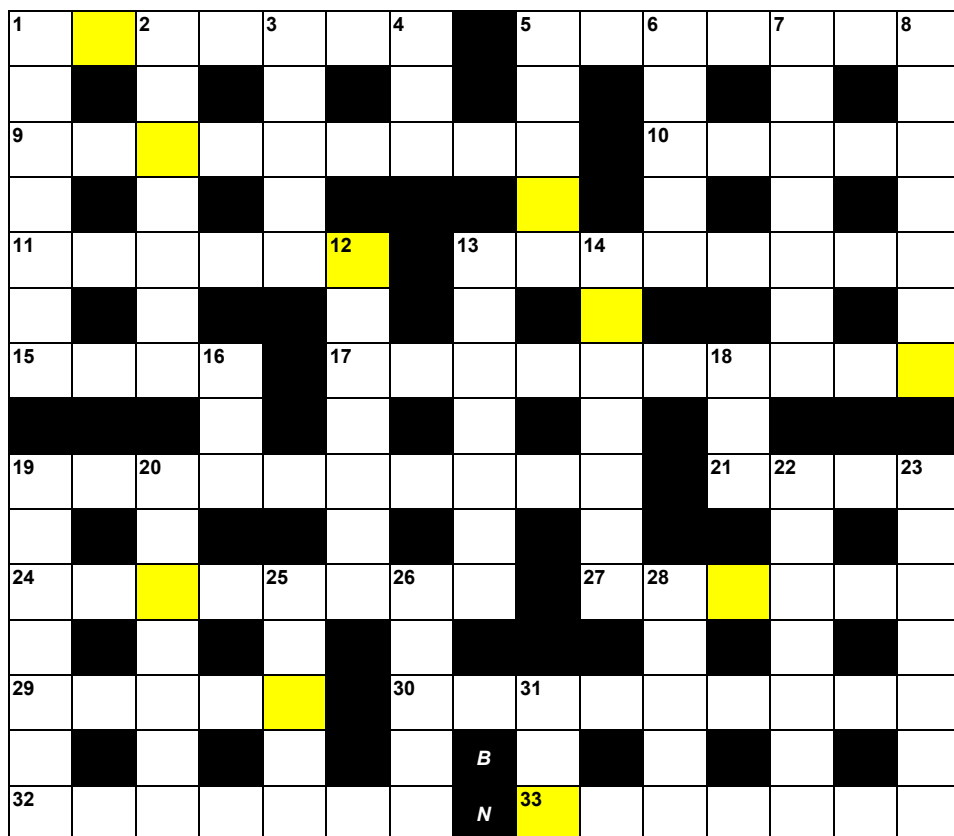
Du kan även maila lösenordet till oss :

avd68@pappers.se

Bland de inlämnade rätta svaren kommer vi lotta ut:

1: pris 2 st trisslotter

2: pris 1 st trisslott

Lodrätt

1. Pickar på fläksvålen vintertid
2. Liknar gristryne
3. Upphittades i vassen
4. Liten bostad
5. Näcka
6. Vers
7. Syns ofta i aspdunge
8. Kan man julbord redan i nov.
11. Kan vara lat
12. Spöades
13. Chansa
14. Faller ofta på julkort
16. Kommer före julpaketet
18. Kan du säga om dig själv
19. Pryder mångt fönster just nu
20. Både arton och nitton och trettio.
22. Spelade Bramserud i Sällskapsresan
23. Ofta i vetebrödet just nu
25. Azurblå
26. Kalles "böna"
28. Eskimå
31. Binge

Vågrätt

1. 10 000 m för damer
5. Måste saften vanligtvis
9. Var omskriven stjärna år noll
10. Byxdekor hos vaktparad och Adidas
11. Är en viss villa

13. Bör träffsäkra pipor vara
15. Hetsa
17. De fyra komponerades av Vivaldi
19. Döpte Kymmendö till Hemsö
21. Ingen röta direkt
24. Är geishan och talar hon
27. Uppskörtning i USA

29. Vindistrikt i Spanien
30. Har du framför dig nu
32. Ofreda
33. Vanan

**KVINNA
LIV
FRIHET**

Mahsa Amini

زنان، زندگی، آزادی

Svensk arbetarrörelse stöttar den feministiska revolutionen i Iran

REDIGERARE:

Aleksandar Srndovic

ANSVARIG UTGIVARE:

Pappers avd 68

NÄSTA NR:

Mars 2023

REDAKTIONEN:

Anders Lidén

Carita Holmberg

Aleksandar Srndovic

Roger Berglund

Emma Sjögren

Lars-Åke Gardehed

KONTAKT:

Pappers avd 68

Tyskavägen 1

763 81 Hallstavik

0175 26 390

www.avd68.com

Tryck: Hallstabil AB Hallstavik 2022